

УДК 811

Ласкава Ю. В.¹, Пучкова А. А.²

¹ канд. філол. наук, старш. викл. ЗНУ

² студ. гр. 6.2279-2 ЗНУ

РИТОРИЧНІ НАСТАНОВИ І. ПРОКОПОВИЧА У СУЧАСНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У наш час у всіх професіях потрібно ефективно комунікувати: правильно запитувати інформацію, зрозуміло пояснювати завдання, культурно спілкуватися телефоном, коректно обстоювати свою позицію, знаходити спільне і різне в поглядах, виступати на зборах і нарадах, робити презентації, брати участь у семінарах, тренінгах, "круглих столах", публічних спорах і т.п. Це потребує якісних знань і опанованих навичок з риторики. В Україні тільки в останні два-три десятиліття з'явилася ґрунтовна навчальна література з риторики для ЗВО. Серед відомих студентам авторів навчальних посібників – С. Д. Абрамович, Г. С. Онуфрієнко, Г. Г. Почепцов, Г. М. Сагач, М. Ю. Чикарьова та інші. Вивчення законів риторики, за якими організовується мисленнєво-мовленнєва діяльність, усвідомлення правил культурного спілкування для мовця і слухача й параметрів техніки мовлення,

оволодіння риторичними методами аргументування, розкриття секретів успіху професійно-ділового спілкування, усвідомлення традицій різних шкіл красномовства, розуміння принципів безконфліктного спілкування – усе це надасть здобувачам вищої освіти реальних можливостей досконало використовувати вербальну зброю, якою і є слово, і як знаряддя праці, і як засіб отримання, трансляції й обміну інформації, і як засіб впливу на співрозмовника [2, с. 8].

Ф. Прокопович – слов'янський авторитет у царині риторики від часів Києво-Могилянської академії. Естетичні ідеї Феофан Прокопович розвивав, головним чином, у курсах поетики, риторики, логіки, фізики тощо, а також безпосередньо в своїх літературних творах. Він засвоїв і творчо переосмислив естетичні здобутки античності. Відмінність естетичних поглядів Ф. Прокоповича від багатьох його сучасників виявляється в кількох відношеннях. Здебільшого, особливо у тодішніх етико-гуманістичних вченнях, духовна краса розглядалась лише як ознака духовної досконалості, а тілесна – як диявольська принада. У Прокоповича краса визначається як гармонія душі і тіла. Риторика Феофана Прокоповича складається з 10 книг, у яких висвітлено основні питання риторичного курсу [3]. Книги мають певний порядок розділів і не втратили своєї актуальності і сьогодні. Метою оратора, на думку українського ратора, є переконувати мовою, а завданням так складати промову, щоб вона переконувала слухачів. Феофан Прокопович вважав, що невідповідність між змістом і формою промови породжує вади стилю і позбавляє його чистоти та ясності. Ф. Прокопович виділив кілька вад стилю, яких треба уникати: холодний стиль; надмірний (надутий, високопарний); лженаслідувальний стиль; сухий стиль, простий стиль; хиткий, непевний, неорганізований стиль; шкільний стиль; хлоп'ячий стиль; емоційний стиль. На думку великого українського оратора, промова повинна не тільки переконувати, показувати, що відповідь на важливі питання є правильною. Вона повинна також викликати почуття насолоди у слухачів. Риторична культура необхідна в кожній професії (журналістиці, політиці, філології), бо, як правило, надає людині можливості максимально повно реалізувати себе, виявити свої здібності в обраній спеціальності, посилити знаннями комунікативну інтуїцію, досягти вершин освітянського та професійного потенціалу [2, с. 12]. Риторична освіченість допомагає впевнено почувати себе в усіх життєвих та професійних ситуаціях, коли треба або повідомити, поінформувати, проаналізувати, підбити висновки, висловити власну точку зору, пояснити, скритикувати, або ефективно спілкуватися у різних форматах, або організовувати та креативно скеровувати свою мисленнево-мовленнєву діяльність на засадах двох взаємопов'язаних риторичних постулатів – доброзичливо ставитися до

слухачів і своєю промовою прагнути торжества “людського в людині”, або доцільно використовувати методи аргументування [1].

Отже, риторичні настанови Ф. Прокоповича не втрачають своєї актуальності і в наш час, сприяючи якісній мовній комунікації у всіх професійних дискурсах, що врешті-решт позитивно впливає на взаємини в трудових колективах, а тому допомагає досягненню кращих результатів спільної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Онуфрієнко, Г. С. Мовна комунікація в контексті сучасної риторичної парадигми [Текст] / Г. С. Онуфрієнко // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – 2001. – №2. – С. 195-201.
2. Онуфрієнко, Г. С. Риторика: навчальний посібник для ВНЗ [Текст] / Г. С. Онуфрієнко. – 2-е доп. вид: – К.: ЦУЛ, 2016. – 624 с.
3. Прокопович Феофан. Філософські твори: у 3 т. – Т.1. / Ф. Прокопович. – К., 1979. – 512 с.